

SPAREN KAN GEVAARLIJK ZIJN

GERT PEERSMAN (column verschenen in De Standaard op 3 Mei 2016)

Sparen is een deugd. Het is een wijsheid die we met de paplepel meegekregen hebben. In wezen is ze ook correct. Het is bijvoorbeeld nuttig om tijdens je actieve jaren een appeltje voor de dorst opzij te zetten en een buffer voor onvoorziene omstandigheden op te bouwen. Maar er circuleren ook heel wat misverstanden over sparen.

Veel mensen geloven bijvoorbeeld dat ze het milieu minder vervuilen als ze een groter deel van hun inkomen sparen, omdat ze dan minder consumeren. Zeer lovenswaardige ingesteldheid, maar de redenering klopt niet. Op globaal niveau is het inkomen immers altijd gelijk aan de bestedingen (consumptie en investeringen vanwege gezinnen, bedrijven en overheid samen) en de productie. Dat is een economische wetmatigheid waar geen speld tussen te krijgen is. Het komt erop neer dat iedere euro van ons inkomen die we zelf niet consumeren en dus sparen, uiteindelijk door iemand anders geconsumeerd wordt (of aangewend voor investeringen). Het mechanisme dat daar normaal voor instaat, is de rente. Als het aanbod van spaargeld toeneemt, zal de rente dalen totdat iemand bereid is om dat spaargeld te lenen en meer te spenderen. Macro-economisch wordt alle spaargeld bijgevolg gespendeerd.

Wie dus denkt door meer te sparen het milieu te ontzien, maakt zichzelf iets wijs. Om het milieu te vrijwaren, had je eigenlijk geen inkomen mogen verwerven door goederen of diensten te produceren. Pas als het inkomen daalt, wordt er ook effectief minder geproduceerd en geconsumeerd. Merk op: dat doe je niet door voor een lager loon te gaan werken, want dan houdt je werkgever daar een hoger inkomen aan over. Je kan het bijvoorbeeld wel doen door halftijds te gaan werken. Anderzijds zou je ervoor kunnen kiezen om in plaats van te sparen zelf milieuvriendelijke producten te consumeren, of beter nog, te investeren in technologie die het milieu ten goede komt, zodat iemand anders met je spaargeld geen milieuvervuilende producten kan aanschaffen.

Hoe zit het dan als er een overaanbod van spaargeld is dat niemand wil lenen om te spenderen? Dan is er effectief een daling van de consumptie en de economische activiteit. Klinkt goed voor het milieu, alleen berokkent het sparen dan schade aan de medemens. Dit is opnieuw het gevolg van bovenstaande wetmatigheid van gelijkheid tussen globaal inkomen en bestedingen. Als het rentemechanisme onvoldoende zijn rol speelt om leningen en bestedingen aan te zwengelen, kan de gelijkheid alleen nog tot stand komen door een daling van het globale inkomen ten bedrage van het niet-gespendeerde spaargeld. Iedere euro van ons inkomen die we sparen en waarvoor geen lener gevonden wordt, leidt met andere woorden tot een euro inkomensverlies bij iemand anders. Het komt erop neer dat sommige mensen dan in de armoede worden geduwd en er meer werkloosheid is. Ook niet fraai.

Het feit dat tegenover iedere euro spaargeld een schuldenaar moet staan die het geld leent, impliceert ook dat te veel sparen tot schuldenproblemen kan leiden. *It takes two to tango*. Een schuldenberg kan nooit ontstaan zonder een substantiële toename van het spaargeld en omgekeerd. Overmatig sparen kan in sommige gevallen dus onrechtstreeks in een financiële crisis ontaarden, met alle ellende van dien.

Sparen kan schadelijker zijn dan we denken, maar we staan daar zelden bij stil. Het is verstandig om een appeltje voor de dorst bijeen te sparen, maar er is geen reden om dat appeltje op een bepaald moment niet op te peuzelen. In normale omstandigheden vervuil je in ieder geval niet het milieu. De hoeveelheid spaargeld die je omzet in consumptie, zal iemand anders minder spenderen. En in sommige gevallen kan het je medemens ten goede komen. Momenteel zitten we bijvoorbeeld in een situatie waarbij er een overaanbod van spaargeld is, waardoor het globale inkomen daalt en er meer werkloosheid is. Vandaag minder sparen, leidt tot meer jobs en minder armoede.

Ondanks de negatieve effecten waar we momenteel mee geconfronteerd worden, blijft sparen ontmoedigen een taboe. Zo reageren de meeste mensen verontwaardigd op de schamele rente die we vandaag nog krijgen op ons spaargeld. Het is merkwaardig: we verwachten een rentebeloning voor spaargeld dat we zelf niet willen consumeren of investeren, dat anderen voor ons moeten bijhouden, dat niemand wil lenen en dat bovenal onze medemens schade berokkent. Maar het is nu eenmaal een wijsheid die we met de paplepel hebben meegekregen en dus niet in vraag willen stellen.